

Ірина СІКАНОВИЧ

*магістратка історичного факультету Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ОМЕЛЯНА ОГОНОВСЬКОГО

Омелян Огоновський (1833–1894) – видатний український педагог, філолог і громадський діяч, чиї здобутки зробили значний внесок у розвиток української педагогічної науки і національної освіти в Галичині. Він відіграв важливу роль у становленні української наукової та освітньої системи в другій половині XIX століття. Метою даної статті є аналіз педагогічної спадщини О. Огоновського, його методів викладання, наукових здобутків та впливу на розвиток української педагогіки.

Омелян Огоновський народився 8 серпня 1833 року в селі Григорів, на Івано-Франківщині, в сім'ї священика Михайла Огоновського. У 1853–1857 рр. він навчався у духовній семінарії у Львові, паралельно слухаючи лекції Я. Головацького у Львівському університеті з курсу «руська філологія і письменство». У 1865 році Огоновський отримав ступінь доктора філософії та розпочав свою викладацьку діяльність у Львівському університеті. У 1867 році він став керівником кафедри «руської» мови і літератури, де працював до кінця свого життя.

О. Огоновський викладав живою українською мовою, що було важливим новаторським кроком в умовах домінування польської та німецької мов у навчальних закладах Галичини. Викладаючи, він використовував власноруч написані конспекти, а також міг говорити з пам'яті, що дозволяло йому гнучко адаптувати матеріал до потреб студентів.

Важливим аспектом його викладацької методики було систематичне повторення попереднього матеріалу на початку нового заняття. Це сприяло кращому засвоєнню знань студентами та встановленню логічного зв'язку між темами. Під час занять О. Огоновський подавав багато фактологічного матеріалу, зокрема краєзнавчого, та залучав студентів до обговорення спірних питань, що сприяло розвитку критичного мислення.

Іван Франко зазначав, що виклади О. Огоновського були цікавими та змістовними, він умів вплітати в лекції цікаві оповідання з історії та життя письменників, що привертало увагу студентів. Це свідчить про вміння О. Огоновського робити свої заняття не лише навчальними, а й захоплюючими для слухачів.

У 1881 році О. Огоновський заснував семінар з української філології у Львівському університеті. Під час занять семінару він наполегливо заохочував студентів до наукової роботи, пропонуючи їм цікаві теми для дослідження. Найкращі праці студентів, виголошені під час семінарів, публікувалися в наукових журналах та періодичній пресі Галичини. Це сприяло формуванню нового покоління українських науковців та педагогів.

О. Огоновський своїх старших студентів, які старанно ходили на його виклади і писали наукові праці, жартома називав «ветеранами». «Ветерани», окрім написання власних праць, закликали до продуктивної праці молодших товаришів. Щорічно професор отримував від своїх студентів до двадцяти письмових праць. За найкращі статті студенти отримували невеликі грошові нагороди, що стимулювало їх до активної наукової діяльності.

Одним із головних принципів О. Огоновського було не знеохочувати студентів, а заохочувати їх до подальших досліджень і самовдосконалення. Він часто призначав грошові нагороди за найкращі студентські роботи, що стимулювало молодих дослідників до активної наукової діяльності.

О. Огоновський був серйозним та відповідальним у викладацькій роботі. На лекціях подавав багато краєзнавчого матеріалу, різних деталей з історичного минулого, які були правдиві, але боявся не помилитися у висвітлення подій, тому, як правило, читав з наперед написаного власноруч тексту. І. Франко згадував про О. Огоновського: «У викладах граматичних він інколи доповнював те, що мав написане, виясненням з голови, але при викладі історії літератури або інших того роду речей (за моїх часів він читав слов'янську міфологію) відчитував тільки те, що мав написане».

О. Огоновський виховав ціле покоління українських науковців, серед яких були Іван Франко, Ілля Кокорудз, Михайло Павлик, Філарет Колесса та багато інших. Його методи викладання та педагогічні принципи сприяли розвитку української філології та літературознавства, а також формуванню національної свідомості у студентів.

Ларіон Свенціцький пізніше відзначав: «Ом. Огоновський як педагог на своїй кафедрі виховав нове покоління наукових працівників української філології. «Школа» Ом. Огоновського сприяла перетворенню Тов-ва ім. Шевченка в наукову установу».

О. Огоновський був не лише педагогом, а й видатним науковцем. Він писав свої праці кількома мовами – українською, грецькою, польською, німецькою і латинською. У сфері мовознавства львівський професор написав близько 20-ти праць, найголовніші з них: «Грамматика руского языка для шкіл середніх» (1889 р.), «Короткий погляд на історію мов славянських, особливо-ж на історію мов руского» (1872 р.), «Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache» («Студії в галузі руської мови») (1880 р.) та ін.

У своїх працях О. Огоновський обґрунтовував незалежність і самостійність української мови в сім'ї слов'янських мов. Він акцентував увагу на відмінностях між українською та російською мовами, підкреслюючи унікальність української мови та її культурне значення.

Педагогічна спадщина О. Огоновського є важливим елементом української наукової та освітньої традиції. Його новаторські підходи до викладання, заснування семінару з української філології, підтримка студентських наукових досліджень та принципи заохочення молодих науковців сприяли становленню національної освіти та науки в Галичині. Досвід О. Огоновського є актуальним і сьогодні, адже його педагогічні принципи можуть бути використані для вдосконалення сучасної освітньої системи в Україні.